

Бранко Тошовиќ (Грац)

**Лексичките доминанти
во текстовите на Блаже Конески во корпусот „Гралис“**

Анализата се состои од три дела. Во првиот се говори за структурата на песните од Блаже Конески во корпусот Гралис, во вториот – за лексичката структура на расказите, а во третиот – за лексичката структура на есеите, забелешките и прозните записи.

0. Корпусот Гралис на Блаже Конески денес содржи 308 текста¹, од кои 270 се поетски, 17 се прозни (раскази), 12 се прозни записи, 5 се есеи и 4 се забелешки.²

1. Во корпусот сега се наоѓаат следниве 270 **песни**: ARS POETICA, ANTONIJ И КЛЕОПАТРА, БАКНЕЖ, БАВЧА, БЕБЕ, БЕЛАТА ТЕТКА, ВАНГЕЛ, ВАСИЛ ЧИПОВ, ВЕЛИГДЕНСКО ЈАЅЕ, ВЕПАР, ВЕРА, ВЕСЕЛА ПЕСНА, ВИДЕЛО, ВИДОТ, ВНАТРЕШЕН ДИЈАЛОГ, ВЛУКОТ, ВОЗРАСТИ, ВООБРАЗЕНОСТ, ВРАПЦИ, ВРАПЦИ ВО МАГЛА, ВРСКА СО ЖИВОТОТ, ВТОРА МЛАДОСТ, ГАЛЕЊЕ НА ПРЕДЕЛОТ, ГЕСТ, ГЛЕДАЊЕ ВО ФИЛЦАН, ГНЕВ, ГОДИШНИНА 1, ГОДИШНИНА 2, ЃОРЃИ БОЖИКОВ, ГРАД, ГРАДИНАРОТ, ГРАНКА, ГРЕШНИ ЖЕНИ, ГУГУЧКА, ГУГУЧКИ, ГУШКАЊЕ, ДЕДО ИЛИЈА, ДЕКЕМВРИ, ДЕЦАТА, ДИВИ ГУСКИ, ДИВИНА, ДНЕВНИКОТ НА ГОМБРОВИЧ, ДОЖД, ДОЈРАН, ДОЈРАՄСКА ЕЛЕГИЈА: 1. ПРЕТЧУВСТВО, ДОЈРАՄСКА ЕЛЕГИЈА: 10. ПРОШТАВАЊЕ, ДОЈРАՄСКА ЕЛЕГИЈА: 2. РАЗЛОЖУВАЊЕ, ДОЈРАՄСКА ЕЛЕГИЈА: 3. НАВЕВ, ДОЈРАՄСКА ЕЛЕГИЈА: 4. САМРАК, ДОЈРАՄСКА ЕЛЕГИЈА: 5. МАГЛИНА, ДОЈРАՄСКА ЕЛЕГИЈА: 7. РИБАРИ, ДОЈРАՄСКА ЕЛЕГИЈА: 8. ДЕЈАТЕЛ, ДОЈРАՄСКА ЕЛЕГИЈА: 9. ПЕСНА, ДОЈРАՄСКА ЕЛЕГИЈА: 6. ЕЗЕРО, ДОН КИХОТ, ДОПИР, ДРВЈАТА, ЕЗЕРО, ЕЛЕН САМАК, ЕПИТАФ ЗА ВОЈНИКОТ ВО СПЛИТ, ЖЕД, ЖЕՄАТА, ЖЕШТИНА, ЖИВОТ И СМРТ, ЖИВОТЕН ПАТ, ЖИВОТОТ, ЖИТИЕ НА БОՄА, ЖИТИЕ НА ТАСА БОЈАՄСКА, ЗА ЖИВОТОТ, ЗАБРАՄА, ЗАКОПНА ПЕСНА, ЗАКОПОТ НА ГУТЕ, ЗАЛЕЗ, ЗАНАЕТ, ЗАШТИТА, ЗБОРОТ, ЗВУЦИ, ЗВУЧНА АЗБУКА, ЗЛОСТОРСТВО, ЗНАК 1 (ЗНАМЕ), ЗНАК 2 (ДОБРА ВЕСТ), ЗНАК 3 (ЉУБОВ), ЗНАК 4 (ШТИТ), ЗНАМЕ, ЗНАМЕЊА, ИДНИНА, ИДНИНАТА НА ПОЕЗИЈАТА, ИЗВОРОТ НА ТВОЈОТ ГЛАС, ИЗНЕВЕРА, ИЗНЕНАДУВАЊЕ, ИЛИНДЕНСКИ МЕЛОДИИ, ИМЕНДЕН, ИСТОРИЈА, ЈАСНИК, ЈАСНОСТ, КАЛЕ, КАМБАНИ, КАМИКАSE, КАРАОРМАՄ, КНЕЗ АՄРЕЈ, КОБЕЊЕ, КРУША, КРУША ДИВЈАЧ-

¹ Состојба 30. 3. 2012.

² И другите песни на Блаже Конески се подготвени за внесување во корпусот, но не се ставени на серверот, бидејќи референтите би добивале различни статистички резултати при работата непосредно пред почетокот на Симпозиумот.

ка, Кукумјавка, Куманово, Лажни пророци, Ластовици, Лето, Љубовница, Љубомора, Магнолија, Мајка, Мајска ноќ, Македонски поети, Малечки предмети, Марковиот манастир, Матно утро, Меѓу дрвјата, Миг [1], Миг [2], Мостот, Мостот (поема), Мраморен акт, Мртовците, На граница, На гробот на Пол Елијар, На една певица, На моите песни, На мојот бастун, На одмор, На покојните, Над секнатиот бунар, Надеж, Напуштеност, Натпис на чешмата во Јован Бигорски, Небеска река, Неизвесност, Неминовност, Немир, Немош, Ноќ [1], Ноќ [2], Ноќна песна, Обрад, Обврска, Ода на умот, Оддаденост, Одземање на силата, Одисеј, Одмазда, Оздравување, Ој лозјено, Опит [1], Опит [2], Орде, Осаменост, Отпор [Вовед], Охрид, Очовечување, Пеперуга, Песјо брдце, Песна, Песна за затвореницата, Песна за животот, Песна над песните, Песната [1], Песната [2], Песот, Писмо, Питачи, Пладне, Планина, Плачна старица, По многу години, По мразовите, По работ, Повик, Подмладување, Поезијо, Поетика, Полноќ, Полноќна мисла, Помен, Помош, Порака [1], Порака [2], Порака на љубимите, Послание, Потстанар, Поука, Похвала, Починка, Пролет, Пролетна песна, Промени, Процеп, Птици, Птиците, Разговор [1], Разговор [2], Разговор со детенце, Разделба, Рака, Ракопис, Распение, Расцеп, Ревматизам, Резигнација, Рибар, Ризница, Ружа, Саат, Свети Никола, Свети Спиридоне нови, Себепознавање, Себесоздавање, Сеќавање на Ѓорета, Семелна историја, Сенка, Слабоста, Слава, Смртта на синот, Сонот, Сончева колона (балада), Спокој, Спомен [1], Спомен [2], Спомен [3], Спомен по многу години, Станување ноќе, Стара лоза, Старата, Старци, Стереотипи, Стерна, Странец, Струмиче, Студ, Студена скулптура, Суво дрво, Судбина, Суша, Тага, Тажачки, Татко, Татковина, Тема, Темел, Тетин Ристе, Тешкото, Тој ден, Точка, Трајност, Три крупни жени, Убавина, Убавица, Улавштини, Успение на Владимир Мошин, Успение на тетка Менка, Успокојување, Утро, Учители, Флора и фауна, Хотели, Црква, Читач, Чудо, Шепот, Шесто дете, Штурци.

2. Постојат два важни дела на поетската структура. Едниот се состои од насловите („главата“ на песната), а вториот – од она што следува по нив („телото“ на песната). Затоа е неопходно да се одговори на прашањето која лексика најчесто се јавува во „главата“, а која во „телото“ на поетската граѓа.

3. Н а с л о в и т е на песните имаат важна информативна, семантичка, симболичка и експресивна функција. Тој почетен дел на уметничкиот текст ја навестува содржината, ги извлекува во прв план доминантите и потенцира некаква семантичка, естетска или стилска порака. Во поетските наслови на Блаже Конески, според значењето, забележавме 30 типа зборови, кои ги систематизиравме само условно (бидејќи меѓусебно се испреплетуваат и се совпаѓаат, па затоа не е можна нивна строга диференцијација). Тие може да се обединат во пет категории: Човек, Апстракција, Хронотоп, Природа и Разно.

Категоријата Човек во поезијата на Блаже Конески ги содржи следниве поткатегории: Деца, Маж, Жена, Однос, Состојба на телото, Состојба на духот, Комуникација, Живот, Јазик, Антропоним, Занимање, Музика, Песна, Танц. Во песните на Блаже Конески има уште една категорија со повеќе поткатегории – тоа е „Природата“, која е сочинета од Пејзаж, Природна појава, Процес, Дејство, Фитоним и Зооним. Категоријата Хронотоп се состои од Време, Простор, Топоним, Градба. Апстракцијата не е посебно издиференцирана. Другите категории би можело да се групираат во Разно: Квалитет, Својство, Песна, Предмет, Забелешка, Знак, Латинизам.

Бидејќи насловите не се совпаѓаат секогаш со темата, издвоените категории не укажуваат експлицитно на тоа за што ќе се зборува, но ја сугерираат поентата на излагањето. Во таквите случаи, лексичкото значење во насловот се восприема како алузија, асоцијација, сигнал на семантиката на текстот.

Во насловите доминира категоријата Човек (45), по која следуваат Емоцијата (30), Антропонимот (19) и Топонимот (16). Тие сочинуваат 42,22% од сите наслови (вкупно 270). Структурата изгледа вака: Човек 45: Деца 6, Маж 16, Жена 14, Однос 9, Состојба на телото 30, Антропоним 19, Топоним 17, Време 16, Комуникација 15, Песна 13, Природна појава 13, Зооним 12, Дејство 11, Фитоним 11, Градба 9, Предмет 9, Апстракција 7, Состојба на телото 7, Пејзаж 5, Живот 5, Знак 5, Квалитет, Својство 4, Процес 3, Простор 3, Јазик 2, Музика, песна, танц 2, Фитоним 1, Зооним 1, Латинизам 1, Занимање 1.

Ч о в е к о т е претставен во следниве наслови (44): Видот, Возрасти, Злосторство, Историја, Мртовците, На поколните, Одмазда, Питачи, Семејна историја, Судбина, Белата тетка, Грешни жени, Жената, Љубовница, Мајка, На една певица, Старата, Тажачки, Три крупни жени, Убавица, Дедо Илија, Бебе, Внукот, Децата, Разговор со детенце, Шесто дете, Смртта на синот, Градинарот, Камикасе, Лажни пророци, Потстанар, Пролет, Рибар, Старци, Странец, Татко, Татковина, Учители, Читач, Епитаф за војникот во Сплит, Бакнеж, Плачна старица.

Бројот на антропонимите за машки пол, вклучувајќи еден назив на место изведен од таква именка, е поголем од оние што се однесуваат на лица од женски пол: а) м а ж и (15) – Питачи, Дедо Илија, Смртта на синот, Камикасе, Градинарот, Лажни пророци, Потстанар, Рибар, Старци, Странец, Татко, Татковина, Учители, Читач, Епитаф за војникот во Сплит, 10, б) ж е н и (11) – Белата тетка, Грешни жени, Жената, Љубовница, Мајка, На една певица, Плачна старица, Старата, Тажачки, Три крупни жени, Убавица. Д е ц а се споменуваат уште поретко (5): Бебе, Внукот, Децата, Разговор со детенце, Шесто дете. Една именка има обопштено значење на возраст: Возрасти. Постојат зборови што не укажуваат директно на п о л о т и на возраста,

туку само имплицираат лица: БАКНЕЖ, Видот, Злосторство, ИСТОРИЈА, МРТОВЦИТЕ, На покојните, ОДМАЗДА, СЕМЕЈНА ИСТОРИЈА, СУДБИНА.

Е м о ц и и, душевни и духовни состојби и расположенија (вклучувајќи го внатрешниот дијалог) изразуваат 30 наслови. Едните укажуваат на генативните состојби: ВООБРАЗЕНОСТ, ЖЕШТИНА, НЕМИР, НЕМОШ, НАПУШТЕНОСТ, ОДЗЕМАЊЕ НА СИЛАТА, ОСАМЕНОСТ, ПРОЦЕП, РЕЗИГНАЦИЈА, СЛАБОСТА, УЛАВШТИНИ, а само една лексема е ориентирана кон оптимизам: НАДЕЖ. Некои душевни состојби се резултат од реакцијата на некој или на нешто: ГНЕВ, ЉУБОМОРА, ТАГА. Во ретки случаи станува збор за стремеж кон нешто што недостига: ЖЕД. Малку зборови потенцираат спокојство: НА ОДМОР, ПОЧИНКА, СПОКОЈ, УСПОКОЈУВАЊЕ. Во два случаја станува збор за процес на самоидентификација: СЕБЕПОЗНАВАЊЕ, СЕБЕСОЗДАВАЊЕ. Четири песни ја содржат лексемата *спомен* во насловот: СПОМЕН [1], СПОМЕН [2], СПОМЕН [3], СПОМЕН ПО МНОГУ ГОДИНИ. Ретки се насловите од типот: ВНАТРЕШЕН ДИЈАЛОГ, СЛАВА.

А н т р о п о н и м и (19) се јавуваат во два случаја, и тоа во колокација со зборовите *житие* (ЖИТИЕ НА ТАСА БОЈАНСКА, ЖИТИЕ НА БОНА), *успение* (УСПЕНИЕ НА ВЛАДИМИР МОШИН, УСПЕНИЕ НА ТЕТКА МЕНКА) и *свети* (СВЕТИ НИКОЛА, СВЕТИ СПИРИДОНЕ НОВИ), како и во комбинација со уште една именка (КНЕЗ АНДРЕЈ, ДНЕВНИКОТ НА ГОМБРОВИЧ, НА ГРОБОТ НА ПОЛ ЕЛИЈАР, НАТПИС НА ЧЕШМАТА ВО ЈОВАН БИГОРСКИ, ЗАКОПОТ НА ГУТЕ, СЕЌАВАЊЕ НА ЃОРЕТА) или присвојна придавка (МАРКОВИОТ МАНАСТИР, ТЕТИН РИСТЕ). Мал е бројот на примерите со име и презиме (ВАСИЛ ЧИПОВ, ЃОРЃИ БОЖИКОВ). Преостанатите случаи се: АНТОНИЈ И КЛЕОПАТРА, ДОН КИХОТ, ВАНГЕЛ, ОДИСЕЈ, ЃОРЃИ БОЖИКОВ. Се јавува и само име: ОРДЕ.

Т о п о н и м и т е (17) се претежно врзани за Дојран: ДОЈРАН, ДОЈРАНСКА ЕЛЕГИЈА: 1. ПРЕТЧУВСТВО, ДОЈРАНСКА ЕЛЕГИЈА: 2. РАЗЛОЖУВАЊЕ, ДОЈРАНСКА ЕЛЕГИЈА: 3. НАВЕВ, ДОЈРАНСКА ЕЛЕГИЈА: ДОЈРАНСКА ЕЛЕГИЈА: 4. САМРАК, ДОЈРАНСКА ЕЛЕГИЈА: 5. МАГЛИНА 6. ЕЗЕРО, ДОЈРАНСКА ЕЛЕГИЈА: 7. РИБАРИ, ДОЈРАНСКА ЕЛЕГИЈА: 8. ДЕЈАТЕЛ, ДОЈРАНСКА ЕЛЕГИЈА: 9. ПЕСНА, ДОЈРАНСКА ЕЛЕГИЈА: 10. ПРОШТАВАЊЕ. Постојат само 5 други топоними: КАРАОРМАН, КУМАНОВО, МАКЕДОНСКИ ПОЕТИ, ОХРИД, ПЕСЈО БРДЦЕ.

Лексиката за означување на в р е м е т о (19) се однесува на а) годишно време: ПРОЛЕТ, ИЗНЕНАДУВАЊЕ (*Дошла, значи пролетта!*), ЛЕТО, ПО МРАЗОВИТЕ, ЈАСНИК, б) (дел од) ден(от): УТРО, МАТНО УТРО, ПЛАДНЕ, ТОЈ ДЕН, ПОЛНОЌ, ПОЛНОЌНА МИСЛА, СТАНУВАЊЕ НОЌЕ, НОЌ [1], НОЌ [2], МАЈСКА НОЌ. Има малку називи на месеци (ДЕКЕМВРИ). Преостанатите примери се: ГОДИШНИНА 1, ГОДИШНИНА 2., ИДНИНА, ИДНИНАТА НА ПОЕЗИЈАТА, ИМЕНДЕН, МИГ [1], МИГ [2], ПО МНОГУ ГОДИНИ, ПО РАБОТ.

Во насловите Блаже Конески често го користи зборот *песна* (13): а) ПЕСНА, ПЕСНАТА [1], ПЕСНАТА [2], ПРОЛЕТНА ПЕСНА, ПЕСНА ЗА ЗАТВОРЕНИЦАТА, ПЕСНА ЗА ЖИВОТОТ, ПЕСНА НАД ПЕСНИТЕ ВЕСЕЛА ПЕСНА, б) ЗАКОПНА ПЕСНА, НА

МОИТЕ ПЕСНИ. Семантички блиски до овој збор се лексемите *ода* (Ода на умот), *поезија* (ПОЕЗИЈО), *поетика* (ПОЕТИКА).

Најголемиот дел од з о о н и м и т е (12) претставуваат називи на птици: родови номинации – Птици, Птиците, и видски номинации – Врапци, Врапци во магла, Гугучка, Гугучки, Диви гуски, Кукумјавка, Ластовици. Ретко се користат називи на инсекти (Пеперуга, Штурци). Постои само еден пример за домашно животно (ПЕСОТ) и три за диво животно (ВЕПАР, ЕЛЕН САМАК, ДИВИНА).

Ф и т о н и м и т е (12) во четири случаја се состојат од лексемата *дрво* (ДРВЈАТА, МЕЃУ ДРВЈАТА, СУВО ДРВО) или од назив на негов дел (ГРАНКА), а на две места се јавува лексемата *круша* (КРУША, КРУША ДИВЈАЧКА). Два наслова се однесуваат на цвеќиња (МАГНОЛИЈА, РУЖА). Преостанатите примери се ОЈЛОЗЕНО, СТРУМИЧЕ.³

Д е ј с т в о т о (11) обично се изразува со еден збор (ГУШКАЊЕ, ЗАБРАНА, ЗАЛЕЗ, ЗАШТИТА, ОПИТ [1], ОПИТ [2], ОТПОР [ВОВЕД], ПОМЕН, ПОМОШ, РАЗДЕЛБА) и многу ретко со повеќе: глаголска именка + предлог + конкретна именка (ГЛЕДАЊЕ ВО ФИЛЦАН).

Преостанатите групи имаат фреквенцијата помала од 10. Лексемите за г р а д б а (9) се мошне различни: ГРАД, КАЛЕ, МОСТОТ, МОСТОТ (ПОЕМА), МРАМОРЕН АКТ, НАД СЕКНАТИОТ БУНАР, ТЕМЕЛ, ХОТЕЛИ, ЦРКВА. Н а п р е д м е т и т е (9) обично укажуваат споеви со придавка (МАЛЕЧКИ ПРЕДМЕТИ, НА МОЈОТ БАСТУН, ВЕЛИГДЕНСКО ЈАЛЦЕ, СТУДЕНА СКУЛПТУРА) или еднозборни изрази (БАВЧА, ВИДЕЛО, ЗНАМЕ, КАМБАНИ, СААТ). А п с т р а к т н и п о и м и (8) изразуваат зборовите ВЕРА, ЈАСНОСТ, НЕИЗВЕСНОСТ, НЕМИНОВНОСТ, ОБВРСКА, ТЕМА, ЧУДО, КОБЕЊЕ. Има малку називи за делови на телото (РАКА) и за состојба на телото и на духот (7): СОНОТ, ВТОРА МЛАДОСТ, ПОДМЛАДУВАЊЕ, ОЗДРАВУВАЊЕ, РЕВМАТИЗАМ. П р и р о д н и п о ј а в и (6) изразуваат зборовите: ДОЖД, ЗВУЦИ, СЕНКА, СОНЧЕВА КОЛОНА (БАЛАДА), СТУД, СУША. Зборови за б е з и м е н п е ј з а ж наоѓаме во три наслови: ГАЛЕЊЕ НА ПРЕДЕЛОТ, ЕЗЕРО, ПЛАНИНА. Во насловите 5 пати се користи зборот *живот* (5): ВРСКА СО ЖИВОТОТ, ЖИВОТ И СМРТ, ЖИВОТЕН ПАТ, ЖИВОТОТ, ЗА ЖИВОТОТ. Исто толку често се среќава зборот *знак* (5): ЗНАК 1 (ЗНАМЈЕ), ЗНАК 2 (ДОБРА ВЕСТ), ЗНАК 3 (ЉУБОВ), ЗНАК 4 (ШТИТ), ЗНАМЕЊА. Ретко се јавува лексема за квалитет, својство (4): ОДДАДЕНОСТ, СТЕРЕОТИПИ, ТРАЈНОСТ, УБАВИНА. Просторот се експлицира со два наслова: НА ГРАНИЦА, СТЕРНА. Групата 'јазик' содржи единечни примери (2): ЗБОРОТ, ЗВУЧНА АЗБУКА. Значењето 'музика, песна, танец' се јавува во два случаја: ТЕШКОТО, ИЛИНДЕНСКИ МЕЛОДИИ. Постои само еден

³ а) Ванга се родила 31 јануари 1911 година во *Струмиче*. б) Мое *струмиче*, ти го пречека со треперлива мисла овој човек што зачекорил кон староста (Струмиче-www).

комбиниран фитонимско-зоонимски пример: ФЛОРА и ФАУНА. Единични се и латинскиот израз: ARS POETICA, називот на занимање: ЗНАЕЌ.

Во „телото“ на **песните** од Блаже Конески доминираат кратки јазични единици. Следува квантитативен преглед, во кој не се разграничуваат хомонимите. Најчесто се јавуваат заменки, прилози, сврзници, предлози, честички и некои форми на глаголот *сум*: *и* (918), *да* (840), *се* (766), *на* (732), *во* (501), *што* (387), *со* (374), *не* (349), *од* (331), (328), *како* (342), *го* (305), *за* (304), (181), *по* (175), *ќе* (172), *дека* (162), *ми* (144), *само* (135), *јас* (130), *и* (127), *ме* (126), *а* (125), *си* (124), *ти* (117), *тој* (117), *тоа* (112), *сега* (102), *таа* (102), *но* (100),

Фреквенција меѓу 100 и 50 имаат следниве зборови / збороформи: *кога* (99), *в* (98), *до* (98), *уште* (91), *сум* (90), *дури* (88), *му* (76), *мене* (72), *ни* (69), *пред* (69), *пак* (74), *така* (67), *нема* (65), *тие* (64), *под* (59), *а* (58), *веќе* (58), *се* (56), *те* (56), *една* (55), *толку* (54), *без* (50).

Во групата со фреквенцијата од 50 до 20 спаѓаат: *не* (49), *животот* (47), *него* (47), *над* (46), *беше* (44), *тебе* (43), *еден* (42), *зошто* (40), *сите* (40), *кај* (39), *нас* (39), *нив* (39), *сме* (39), *би* (38), *збор* (38), *о* (38), *им* (37), *колку* (37), *мојот* (37), *треба* (37), *живот* (36), *мојата* (36), *неа* (36), *ние* (35), *оваа* (35), *тогаш* (35), *било* (34), *нешто* (33), *ништо* (33), *сепак* (33), *може* (31), *својата* (31), *ти* (31), *тоа* (31), *овој* (31), *земјата* (30), *има* (30), *песна* (30), *себе* (30), *можеби* (29), *срце* (29), *па* (28), *рака* (28), *човек* (28), *еве* (27), *меѓу* (27), *низ* (27), *во* (26), *ден* (26), *дете* (26), *кон* (26), *некој* (26), *сето* (26), *душа* (25), *затоа* (25), *знам* (25), *ова* (25), *сон* (25), *з со* (25), *ашто* (24), *зборот* (24), *која* (24), *малку* (24), *сам* (24), *сосем* (24), *таа* (24), *вие* (23), *време* (23), *глас* (23), *миг* (23), *можам* (23), *очи* (23), *таму* (23), *тие* (23), *ами* (22), *мисла* (22), *небо* (22), *ноќ* (22), *раце* (22), *секој* (22), *сета* (22), *твојот* (22), *тука* (22), *ако* (21), *биде* (21), *еднаш* (21), *многу* (21), *поезијата* (21), *чека* (21), *гради* (20), *дали* (20), *каде* (20), *кој* (20), *крај* (20), *мајка* (20), *нашите* (20), *нека* (20), *ниту* (20), *пат* (20), *при* (20).

Меѓу нив се издвојуваат **1. топонимите**: *Акциум, Беласица, Вардар, Влаиница, Песја Брдце, Кајмакчалан, Карадаг, Лесново, Караорман, Стерната, Небрегово, Нице, Прилеп, Куманово, Ракотинци, Битола, Битпазар, Скопје, Тиквешкиот, Пеливар, Поила, Орниче*, **2. антропонимите**: *Авел, Александрија, Антониј, Антонија, Бигорски, Блаже, Ѓорѓи Божиќов, Брехт, Ѓорѓи, Господ, Гоце, Доста, Жоро, Илија, Исусе, Јован, Клеопатра, Конески, Макарија Фрчковски, Марија, Марко Крале, Марта, Никола, Петре Гарка Филипович, Кочо Рацин, Отец Спиридон, Свети Спиридон Нови, Спиро, Стојан, Хектор, Хомера, Цепенков*, и називите на празници: *Бадник, Божик, Василица, Водици, Света Сава*.

4. Во корпусот „Гралис“ се влучени 16 **р а с к а з** и: Блаже и Доста, За-клано крувче, За откривање на песната, За традицијата и иновациите, Еден опит, Изложба, Крмчите, Лозје, Љубов, Потез, Пречек, Прочка, Разминување, Средба во рајот, Тихиот Дон, Чевли. Како што се гледа, во насловите доминираат глаголски именки (Встреча, За откривањето на песната, Пречек, Разминување, Средба во рајот). Два наслова почнуваат со предлогот *за* (За откривање на песната, За традицијата и иновациите), три имаат религиозен мотив (Крмчите, Прочка, Средба во рајот).

Во телото на расказите се употребени 3.051 облик. Фреквенција повеќе од 100 имаат само 11 лексеми и сите спаѓаат во неменливите зборовни групи, со исклучок на *се*, кое може да се јави и како глагол: *на* (292), *и* (284), *да* (246), *се* (245), *во* (182), *што* (127), *со* (115), *не* (112), *го* (110), *за* (107), *од* (103).

Во групата со фреквенција од 50 до 10 има 84 облици. Меѓу нив доминираат *з а м е н к и*, заемски облици и прилози, вклучувајќи ги хомонимите: *како* (75), *ми* (63), *тоа* (63), *ја* (63), *тој* (60), *ги* (59), *му* (51), *јас* (48), *само* (35), *кога* (33), *си* (30), *таа* (30), *мене* (27), *ме* (25), *својата* (23), *својот* (19), *ти* (18), *тие* (17), *самиот* (16), *така* (16), *него* (15), *тој* (14), *кои* (14), *јас* (13), *своите* (13), *се* (12), *моите* (12), *неговата* (12), *оние* (11), *себе* (11), *им* (10), *која* (10), *мојот* (10).

Следува разнородната група: *е* (63), *дека* (50), *ќе* (50), *а* (48), *беше* (47), *но* (46), *чевли* (30), *ни* (27), *еден* (26), *по* (26), *една* (23), *пред* (19), *сега* (19), *кон* (18), *во* (16), *дури* (16), *уште* (16), *веќе* (15), *до* (15), *бев* (14), *воспитачот* (14), *време* (14), *нови* (14), *не* (13), *живот* (13), *зашто* (13), *пак* (13), *требаше* (13), *чевлите* (13), *и* (12), *сердарот* (12), *или* (12), *каде* (12), *повеќе* (12), *сосем* (12), *ако* (11), *мајка* (11), *можев* (11), *па* (11), *како* (10), *ами* (10), *би* (10), *борба* (10), *животот* (10), *народ* (10), *рече* (10), *сепак* (10), *тогаш* (10).

Тука се наоѓаат и два антропонима: *Прличев* (51), *Мико* (21).

5. Корпусот „Гралис“ вклучува и пет *е с е и*: Григор Прличев, Ѓорѓи Пулевски, Кирил Пелчиновиќ, Климент Охридски, Марко К. Цепенков. Како што се гледа, сите имаат антропоними во насловите. Есеите содржат 2.999 облици во 8.281 употреби.

6. Во „телото“ на есеите, фреквенцијата од 500 до 100 имаат само 11 зборови, и тоа неменливи – најнапред предлози, сврзници заменки, вклучувајќи ги хомонимите: *на* (439), *и* (304), *во* (274), *се* (237), *да* (168), *што* (134), *од* (132), *за* (111), *со* (111), *го* (103), *не* (101). Во групата со фреквенција од 99 до 50 се наоѓаат *тој* (83), *како* (81), *тоа* (77), *е* (67), *ја* (57). Овде се јавува и едно презиме: *Прличев* (51). Честота од 49 до 20 имаат *дека* (44), *беше* (40), *ги* (39), *еден* (35), *но* (35), *таа* (35), *а* (34), *јазик* (33), *по* (33), *тие* (31), *му* (29), *ќе* (29), *својата* (28), *кога* (27), *една* (25), *до* (23), *ни* (25), *неговата* (24), *својот* (22), *словенската* (21), *време* (20), *само* (20), како и името

Климент (22). Облиците со фреквенција од 19 до 10 ја сочинуваат следнава група: *така* (20), *ами* (19), *живот* (18), *народ* (18), *пред* (18), *меѓу* (17), *неговиот* (17), *која* (16), *кон* (15), *оние* (15), *своите* (15), *требаше* (15), *каде* (14), *писменост* (14), *словенскиот* (14), *ти* (14), *уште* (14), *Словените* (13), *беа* (13), *кои* (13), *мајка* (13), *ми* (13), *него* (13), *словенски* (13), *охридски* (12), *самиот* (12), *сердарот* (12), *дури* (12), *си* (12), *тогаш* (12), *борба* (11), *веќе* (11), *дејност* (11), *многу* (11), *неговото* (11), *пак* (11), *повеќе* (11), *средина* (11), *век* (10), *години* (10), *грчки* (10), *животот* (10), *културно* (10), *неговите* (10), *она* (10), *против* (10), *своето* (10). Овде имаме неколку антропоними – *Кирила* (17), *Методија* (17), *Климент* (16), *Пулевски* (14), *Ѓорѓи* (10) и еден топоним – *Охрид* (15). Групата со честота од 9 до 5 е поголема: *ликот* (9), *биде* (9), *вели* (9), *зборови* (9), *им* (9), *дуѓе* (9), *работи* (9), *автобиографијата* (8), *ако* (8), *би* (8), *времето* (8), *година* (8), *други* (8), *едно* (8), *зашто* (8), *или* (8), *нас* (8), *некои* (8), *ниту* (8), *особено* (8), *свој* (8), *треба* (8), *човек* (8), *јас* (8), *браќа* (7), *движење* (7), *дело* (7), *заправо* (7), *книжевна* (7), *кој* (7), *личност* (7), *ме* (7), *меѓутоа* (7), *можеше* (7), *нашето* (7), *нема* (7), *нивната* (7), *онаа* (7), *период* (7), *писмо* (7), *потоа* (7), *себе* (7), *сето* (7), *словенските* (7), *сосем* (7), *таков* (7), *црковната* (7), *школа* (7), *азбука* (6), *без* (6), *бил* (6), *букви* (6), *врз* (6), *над* (6), *нивниот* (6), *ова* (6), *основа* (6), *па* (6), *пат* (6), *посебно* (6), *при* (6), *сите* (6), *случајно* (6), *споменот* (6), *таткојната* (6), *тука* (8), *учител* (6), *азбуката* (5), *борец* (5), *бгарштината* (5), *влијание* (5), *даде* (5), *делото* (5), *добро* (5), *другите* (5), *едновременно* (5), *житие* (5), *заедно* (5), *иднината* (5), *има* (5), *името* (5), *килимот* (5), *култура* (5), *културен* (5), *македонска* (5), *нешто* (5), *нивните* (5), *низ* (5), *ништо* (5), *нови* (5), *носија* (5), *однос* (5), *остави* (5), *остане* (5), *оти* (5), *поема* (5), *поет* (5), *поетски* (5), *првите* (5), *претставува* (5), *пулит* (5), *работа* (5), *свои* (5), *слободата* (5), *словенска* (5), *смисла* (5), *солунските* (5), *текстови* (5), *туѓа* (5). И овде ги наоѓаме антропонимите – *Кирил* (9), *Македонија* (9), *Методиј* (9), *Моравија* (7), *Софија* (6), *Неда* (5) и придавскиот топоним – *охридската* (5).

7. Корпусот „Гралис“ на Блаже Конески содржи 12 п р о з н и з а п и с и : *Авантура*, *Кирил Пејчиновиќ*, *Минијатура*, *Нишка Бања*, *Одење*, *Музика*, *Оган*, *Помошниот персонал*, *Поука*, *Предел*, *Ранета птица*, *Вино*, во еден наслов стои еден антропоним (*Кирил Пејчиновиќ*), еден топоним (*Нишка Бања*) и еден тооним (*птица*). Превладуваат двозборните наслови – 5 примери: *Кирил Пејчиновиќ*, *Кирил Пејчиновиќ*, *Нишка Бања*, *Помошниот персонал*, *Ранета птица*. Помал е бројот на еднозборните наслови – 7: *Минијатура*, *Одење*, *Музика*, *Оган*, *Поука*, *Предел*, *Вино*.

Во телото на прозните записи доминира предлогот *на* (683), сврзниците *и* (576), *да* (513), заменката (со своите хомоними) *се* (521) и предлогот *во* (474), кои имаат фреквенција меѓу 600 и 400. Сите други зборови не се толку чести – во групата 300 – 100 се наоѓаат само зборовите *не* (267), *што* (251), *со* (246), *за* (222), *од* (203), *како* (154), *тој* (148), *е* (145), *ја* (126), *му*

(116), *тоа* (111), *дека* (103), *го* (102). Следува, исто така, мала групата 99–50: *по* (89), *ги* (83), *ќе* (83), *но* (79), *а* (71), *така* (68), *кога* (63), *еден* (61), *една* (59), *до* (54), *или* (50). Како што слабее фреквенцијата, така се зголемува бројот на поретките лексеми (49–20): *треба* (45), *ни* (42), *от* (40), *уште* (40), *таа* (48), *си* (38), *зашто* (36), *едно* (34), *па* (34), *кај* (33), *некои* (33), *само* (33), *дури* (32), *ми* (32), *може* (32), *него* (32), *она* (32), *веќе* (31), *пред* (31), *тие* (31), *време* (30), *кон* (29), *у* (29), *вели* (28), *кој* (28), *ако* (27), *ами* (27), *им* (27), *пак* (27), *својата* (25), *своето* (24), *сега* (24), *тогаш* (24), *неговиот* (23), *човек* (23), *каде* (22), *многу* (22), *нешто* (22), *сум* (22), *биде* (21), *кои* (21), *некој* (21), *беше* (20), *знае* (20), *неговата* (20), *ова* (20), *при* (20), *средина* (20), *ти* (20). Меѓу антропонимите, само *Кирил* (62), *Кирила* (56) имаат фреквенцијата повеќе од 20.

8. Во корпусот „Гралис“ се наоѓаат четири забелешки: ЗАБЕЛЕШКИ, ЗАБЕЛЕШКИ [ОД ПОЕЗИЈА 1981], ЗАБЕЛЕШКИ [ОД СИТЕ МОИ ПЕСНИ 2002], ЗАБЕЛЕШКИ НА ПРЕШЕРН, ОТПОР (ВОВЕД). Тие содржат 1.807 облици и 507 појавници (token). Само предлогот *во* има фреквенцијата поголема од 100 (123). Можеби 100–50 ?примери ги содржат елементите *на* (58), *и* (57), *се* (53). Во групата од 50 до 20 имаме само четири збора: *од* (50), *песни* (34), *издание* (23), *со* (21) и една кратенка – *г.* (31). Честота од 20 до 10 имаат *циклусот* (18), *да* (16), *збирката* (16), *дека* (15), *што* (13), *објавена* (13), *тоа* (14), *песна* (12), *е* (11), *поема* (11), *ги* (10), *го* (10), *нотес* (10), *ова* (12), *ја* (10). Се среќава и топонимот *Стерна* (11) и бројот на годината *1945* (12).

Branko Tošović (Graz)

Die lexikalischen Dominanten in den Texten von Blaže Koneski im Gralis-Korpus

Diese Analyse besteht auf zwei Teilen. Im ersten wird die Struktur der Poesie Koneskis im Gralis-Korpus erläutert; im zweiten werden sodann Erzählungen, Essays und Notizen betrachtet. Insgesamt wurden 308 Texte analysiert, davon 270 poetische, 17 Erzählungen, zwölf Notizen, vier Essays und Niederschriften. Die Analyse betrifft den Titel der einzelnen Werke und umfasst zwei Text-Segmente: die konkreten Titel und deren Wortlaut.

Литература

Gralis-Korpus: <http://glyph.uni-graz.at/cocoon/gralis/>. Stand: 30. 3. 2012.

Струмиче-www: <http://www.org.mk/struga-heritage/tekst.asp-lang=mac&tekst=379&str=4.htm>. Сострoјба 20. 3. 2012.

Branko Tošović
Institut für Slawistik
Karl-Franzens-Universität Graz
Merangasse 70
8010 Graz
branko.tosovic@uni-graz.at
<http://www-gewi.kfunigraz.ac.at/gralis/index.html>